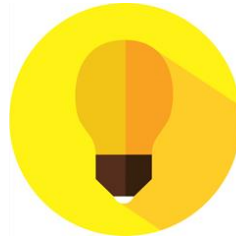

מערכי שיעור על יסודי

הוכן ע"י

רותי סובל לוטנברג

עינה שכטמן

רוח טובה
RUACH TOVA
נזקך טוֹפֵּה

מה זה יוצרים שינוי?

"יוצרים שינוי" הינה תכנית חינוכית בינלאומית הפועלת בכ- 65 מדינות ומיועדת לאנשי חינוך המעוניינים לאפשר לתלמידיהם להיות יזמים אכפתיים ומעורבים בקהילה.

מטרת התכנית היא שכל ילד בישראל יאמין ביכולתו ויוביל שינוי חיובי, בתחומים שמפריעים לו ורלוונטיים לעולמו. התוכנית מתאימה לילדים ובני נוער בכל גיל מכל הארץ ובכל מסגרת חינוכית.

התכנית מעניקה כלים ושיטה מובנית למורים ומנהלים, ליישום למידה מבוססת פרויקטים למען החברה, מה שאנו מכנים סופר P.B.L, המאפשרת יזמות ומעורבות חברתית, בארבעה שלבים פשוטים:

- מתחילים בלהרגיש - מתבוננים בסביבה ומחליטים מה רוצים לשנות
- ממשיכים בלדמיין את הפתרון לבעיה שנבחרה
- ואז יוצאים לעשות וליצור את השינוי
- משתפים את העולם ונכנסים לתחרות

למה להביא את יוצרים שינוי לבית הספר שלי?

- כי זו דרך פשוטה לעידוד יזמות ומעורבות חברתית
- כי תהיו חלק מקהילה בינלאומית שיוצרת שינוי
- כי כל אחד יכול, בכל גיל ובכל מסגרת חינוכית
- כי תקבלו כלים ליישום למידה משמעותית המטפחת את הכישורים הנדרשים במאה ה-21
- כי זה מוכר כהשתלמות בית ספרית המוכרת לגמול דרך מרכזי פסג"ה
- כי משרד החינוך ממליץ (חותמת מסלול הירוק של משרד החינוך)

התכנית במספרים:

- 60 מדינות משתתפות בתכנית
- 300 בתי ספר בישראל
- מעל 1,000 מורים פורצי דרך אשר שילבו את התכנית בבית הספר
- 20,000 ילדים כבר יצרו שינוי
- קבוצה 1 זוכה לייצג את ישראל בכנס השנתי הבינלאומי בחו"ל

איך מביאים את יוצרים שינוי לבית הספר שלי?

- צרו קשר אנחנו מאוד זמינים
- היכנסו לאתר הורידו את ערכת ההדרכה ועשו זאת בעצמכם
- השתתפו בסדנת הכרות, זה חינם!
- הזמינו השתלמות/הדרכה בית ספרית

יוצרים שינוי מזווית ראייתה של מורה בישראל

שמי עידית.

אני מורה חדשה במערכת החינוך (שנתי השנייה!).

עשיתי הסבה מקצועית מעולם שונה לחלוטין - מעולם המשפט והפסיכולוגיה.

בזמן לימודי לתואר השני בארה"ב, התנדבתי במרכז קהילתי קטן ולימדתי ילדי מהגרים.

שם התאהבתי במקצוע ההוראה.

כששבתי לארץ, נרשמתי למסלול הסבת אקדמאים, אשר בסיומו התחלתי את התמחותי בבית ספר בחולון. בית ספר שבו אני כעת מלמדת.

לפני מספר חודשים, במהלך השתלמות, נחשפתי לראשונה לפרויקט מדהים, אשר גילם עבורי את כל משנת ההוראה שאני מאמינה בה: למידה מתוך עניין, מתוך התנסות, מתוך רצון אמיתי לגדול ולהתפתח, ובראש-הקניית ערכים מוסריים וערכיים, תחושת מעורבות, הן לסביבה הקרובה והן כלל עולמית.

פרויקט Design for Change חשף בפני עולם של הוראה מגוונת, מעניינת ומתגמלת.

לא אשקר- נכנסתי לעולם זה עם חששות כבדים. הלא אני מורה חדשה, ללא ניסיון קודם, שגם ככה קורסת קמעא מעומס העבודה העצום.

מה אם לא אצליח? מה אם לא אעמוד בצפיות התלמידים? ומה אם לא אוכל לתרום תרומה ממשית?

מדוע המשכתי? אין אני יודעת. אך מאותו הרגע שבו גמלה בליבי ההחלטה- לא הבטתי לאחור.

בשיעור הראשון הסברתי לתלמידי כיתה ו' את מהות הפרויקט וחוקי השיח בכיתה.

ערימת דפים חיכתה על השולחנות שלהם. וכשהם עצמו את עיניהם למשך דקות מספר בחשיבה על "מה מציק לי/מה אני רוצה לשנות/לשפר" הרגשתי את זה לראשונה...

את ההרגשה הזו בבטן...

את הפרפרים שמתרוצצים, שמסמנים לי כי משהו אחר מתרחש כאן.

וכך קרה!

באותו שיעור הפתקים נאספו, וכשקראתי את הבעיות שמציקות להם, צמרמורת חלפה בי.

זו שנתי השניה בבית הספר. את מרבית התלמידים הכרתי היטב. אך בכל הזמן הזה - במרדף אחר מבחנים, עבודות, שעורי בית וציונים שכחתי לרגע כי מולי עומדים אנשים רגישים עם בעיות, חששות ופחדים.

כל מסכת "מורה-תלמיד" התנפצה ברגע אחד.

נפתחה בפני דלת לעולמם האמיתי, הכמוס, האישי. עולם, שללא פרויקט זה, סביר להניח כי לעולם לא הייתי נחשפת או מוזמנת אליו.

כשהם דנו בבעיותיהם – כאב לי איתם. חלקתי את רגעי הצער איתם.

כשהם חשבו על פתרונות- שמחתי איתם, והתרגשתי לראות שאל מול עיני מתפתחים ילדים בעלי מודעות חברתית גדלה, מתפתחים אזרחים טובים, אחראים ומסורים, הרואים בנתינה, עזרה ושיתוף כערך נעלה.

עד לשיעור האחרון מעולם לא חשפתי בפניהם כי הפרויקט נושא פרסים.

אינני יודעת מדוע.

אולי בשל חששי כי לא נעמוד בו, כי אני לא אעמוד בו. אך החלטתי לספר להם זאת ולהירשם לתחרות לאחר שהבנתי, שהרגשתי, את חשיבות הפרויקט עבורי:

לפני כשבועיים, בשל כשל תקשורתי בבית הספר, נאמר לי כי לא אוכל להמשיך בפרויקט.

במהלך הלילה לא עצמתי עין - לא ידעתי איך לבשר זאת לילדים! איך אוכל להסתכל להם בעיניים?

הרגשתי כאילו אכזבתי אותם. כאילו אכזבתי את עצמי...

בשניה אחת הרגשתי את כובד חשיבות הפרויקט על כתפי- ומטי לפול.

מיותר לציין שלאחר 3 ימים הדברים הסתדרו - שבנו לפרויקט ובעקבות כך החלטתי לרשום אותם לתחרות ולספר להם על כך.

אני זוכרת לפני מספר שבועות לא רב, לאחר יום קשה ומתיש בבית הספר, שבתני לביתי ותהיתי האם עשיתי נכון כשעזבתי את מקצועי כעו"ד. תהיתי האם אני במקום הנכון.

וביום שישי, בשעה ה-5, בשעת הפרויקט השבועית שלנו, ידעתי את התשובה- זו הסיבה מדוע אני עוד פה.

אני מקווה שהם יזכו- מגיע להם.

אך גם אם לא... אני יודעת שאני כבר זכיתי!... ☺

הכרות עם "יוצרים שינוי"

הכר את...

מטרה: לחשוף את הילדים לתכנית "יוצרים שינוי" מנקודת מבטם של המורים והתלמידים

חומרים: מחשב, מקרן, דיסק און קי

משך הפעולה: 45 דק'

הנחיות:

הקרינו את הסרטונים הבאים ותנו לילדים רקע כללי על יוצרים שינוי בארץ וכארגון עולמי:

[קירן ביר סתי מספרת על יוצרים שינוי דרך ילדי הודו](#)

[יוצרים שינוי מנקודת מבטם של המורים והתלמידים](#)

[קירן ביר סתי מספרת על מה זה יוצרים שינוי](#)

[איך שינוי נולד](#)

[כל אחד יכול](#)

סרט ופוקורן

מטרה: להדגים איך יצרו ויוצרים שינוי בישראל והחיבור הגלובאלי ולאמן את הילדים כיצד לזהות בעיות ולפתור אותן

חומרים: מחשב, דיסק-און-קי, מקרן, כוסות פופקורן, דפי תצפית (שם, הבעיה, קהל יעד, פתרונות, הערות)

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- חלקו לכל ילד דפי תצפית ופופקורן
 - ספרו לילדים על התכנית והדגימו שלביה באמצעות הסרטונים
 - הקרינו את הסרטונים ותנו מספר דקות בין הסרטים כדי שהילדים ימלאו את דפי התצפית
- *ניתן לחלק את הכיתה לקבוצות כך שהעבודה תהיה קבוצתית
- לאחר שסיימתם ערכו דיון, ילדים המעוניינים לשתף את שרשמו בדף התצפית, מוזמנים. עודדו את אותם לחשוב על פתרונות יצירתיים ושונים ממה שהוצגו בסרט ורשמו את כל הפתרונות שהוצעו על הלוח. כך ניתן לעודד את הילדים ליצור פרויקט משלהם ולהיות מובילי שינוי.

*ניתן למצוא עשרות סרטונים נוספים מהארץ ומהעולם בערוץ [YouTube](https://www.youtube.com/) של "יוצרים שינוי".

סרטונים מומלצים מהעולם

סרטונים מומלצים מהארץ

[Crowd Bins, Denmark](#)
[יוצרים שינוי בתאילנד](#)
[South Africa Saying No to Cigarette Butts](#)
[Self-esteem: Come as you are-Denmark](#)
[בני נוער בלאוס](#)
[נוער בשוודיה יוצרים כתה לטעמם](#)
[משמרים תרבות האבות האבוריג'ינים](#)

[ממשיכים ללכת – שוקו הכלב](#)
[להקת מחול בית ספרית](#)
[היחס לספורט הנכים בארץ](#)
[חלב חופש](#)
[שחור ולבן יש רק בשחמט – קבלת השונה](#)
[הנה באה השמש](#)
[מלאכי נוער יוצרים שינוי קצר](#)
[אוכל טוב](#)
[קישור לתנועה הגלובלית](#)
[תיכונט מרכז למידה](#)
[תיכונט פורים](#)
[קונים כחול לבן](#)
[פלאפונים בכתה](#)

אקטיביסט בצ'יק

מטרה: לתרגל את תהליך "יוצרים שינוי", איך להפוך לאקטיביסט בכמה צעדים פשוטים

חומרים: בריסטול, טושים, כדורים

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- נהלו שיחה קצרה על מה זה אקטיביזם? מה זה אומר להיות פעיל חברתית?
- במעגל אחד גדול - זורקים כדור אחד לשני כשמחזיק הכדור מעלה בעיה אחת שמפריעה לו וזורק לחברו את הכדור, כך עד שכל אחד לפחות העלה בעיה אחת שמפריעה לו.
- יש למנות מתנדב אשר ירשום את הבעיות שעולות על הלוח.
- ערכו הצבעה מהירה וצמצמו את הרשימה שעל הלוח למספר קבוצות בודדות (כ-5 בהתאם לגודל הקבוצה).
- חלקו את הקבוצה כמספר הבעיות. כל קבוצה עומדת במעגל. הפעם זורקים את הכדור מאחד לשני כשכל אחד מצביע על פן אחר של הבעיה. הנחו את הילדים לאתר את הבעיה הספציפית שאליה הם מתחברים בתוך כותרת הנושא.

לדוגמא: הנושא קשישים

- בעיות ספציפיות: הפגיעות שלהם, הבדידות שלהם, הזנחת ניצולי השואה, חוסר ניצול היכולות שלהם, קשיים כספיים וכו'
- חלקו בריסטול וטושים לכל קבוצה
 - בקשו מהילדים לרשום במרכז את הבעיה שהעלו ואת המילים "אני יכול/ה"
 - בקשו מכל אחד לצייר את קווי המתאר של היד והרגל שלו/ה ופרצוף סמיילי גדול.
 - הנחו אותם לרשום בתוך היד שציירו מה הם יכולים לעשות עם הידיים שלהם כ"תיקון" לבעיה. בתוך הרגל מה הם יכולים לעשות עם הרגליים שלהם כדי ל"תקן את הבעיה" וליד פרצוף הסמיילי איך הפה והפרצוף יכולים לשפר את הבעיה.

לדוגמא: בעיית מחזור בקבוקים

- ידיים: יכולים להוציא בקבוקים שנזרקו לפח רגיל
רגליים: יכולים ללכת למחזור
פה: יכולים להעיר לאנשים שלא ממחזרים ולהציע שימחזרו במקום לזרוק סתם לפח
- ערכו דיון, שיתוף וסיכום של הדברים

להרים את החומה

מטרה: להמחיש את האיך והלמה של "יוצרים שינוי" דרך סיפור

חומרים: מחשב, מקרן

משך הפעילות: 15 דק'

הנחיות:

- הקרינו את הסרט המצורף ולאחר מכן קיימו דיון עם הילדים - [להרים את החומה](#)

שאלות לדיון:

מה קרה בסרט?

מה הפריע לילדים בסרט?

כיצד הילדים התמודדו עם הבעיה?

מה היה הפתרון?

סיכום: תהליך יוצרים שינוי יבקש מכם לזהות את "החומה" שלכם כלומר, מה מפריע לכם? לדמיין כיצד "להרים את החומה", לצאת ו"להרים את החומה" ולבסוף לספר לעולם את סיפור ה"הרמת החומה" שלכם.

שלב 1 - "להרגיש"

השלב הראשון הינו לעודד את הילדים להתבונן סביבם, במרחב הפיזי, הרגשי והחברתי שלהם, ולזהות בעיות המשפיעות עליהם באופן ישיר או עקיף, בבית הספר, בבית, בחברה או בקהילה.

זו ההזדמנות להרגיש.

על הבעיה לעלות מהילדים על מנת שיתחברו אליה באופן אישי, כך גם יהיה לפתרון שידמיינו ויבצעו השפעה אמיתית.

איך מתחילים?

1. זיהוי הבעיה - קיימות מספר פעילויות פשוטות ומהנות שיתנו לכם כלים כיצד לסייע לילדים לזהות ולאתר את הבעיה המפריעה להם. בחרו את הפעילות המתאימה לכם והתחילו בתהליך. זכרו שכל נושא שעולה מהילדים הינו לגיטימי, גם אם לכאורה נראה לכם פשוט.
2. בחירת הבעיה - תנו במה לכל הבעיות העולות מן הילדים, עודדו אותם להביע את עמדתם ולאחר מכן הנחו אותם לבחור את הבעיה או מספר הבעיות בהן רוב הקבוצה תרצה להתמקד.
3. שאלות שאלות - הנחו את הילדים לשאול שאלות מכוונות שיעזרו להם להבין את הבעיה – על מי היא משפיעה? מתי היא מתרחשת? למה? היכן? באיזו תדירות? כמה אנשים מעורבים בבעיה ומי הם?
4. חקר – שלחו את הילדים לחקור את הבעיה לעומקה ולענות על השאלות באמצעות תצפיות, ראיונות, תחקירים, שאלונים, שימוש במדיה דיגיטלית וכו'. עודדו אותם לצאת החוצה, לדבר עם האנשים המעורבים והמושפעים מהמצב ולהיכנס לנעליהם – זה הזמן גם לדבר על אמפתיה. הנחו אותם להתבונן בדפוסים חוזרים לאורך זמן הקשורים לבעיה שזוהתה, ולא למהר לחיפוש פתרון.
5. הגדרת הבעיה – סייעו לילדים להגדיר את הבעיה/ הבעיות שנבחרו באופן מדויק. שלב זה הינו חשוב מאוד! התעכבו עליו כמה שצריך כדי לוודא כי הילדים מצליחים באמת להתחבר באופן רגשי ואישי לבעיה וכי הם אינם פותרים את הבעיה ה"לא נכונה". הימנעו מהנטייה הטבעית לשיפוטיות ולהתערבות רעיונית. קחו צעד אחורה ותנו לילדים להוביל. תפקידכם הוא להנחותם בלבד.

חשוב - זכרו לתעד את כל התהליך!

הכישורים הנרכשים משלב זה: יכולת התבוננות בסביבה הקרובה, זיהוי בעיות שמשפיעות עלי ועל אחרים, תצפיות, חקר, מודעות עצמית ומודעות לאחר, כישורי תקשורת, כישורי מנהיגות ואמפתיה.

פעילויות לשלב ה"להרגיש"

אמפתיה

מטרה: טיפוח אמפתיה - העמקת הבנת המושג אמפתיה דרך סרט וחוויה

חומרים: מחשב, מקרן

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- הקרינו לילדים את הסרטים המצורפים [קירן ביר סת' מדברת על אמפתיה](#), [איך מרגיש העולם לנכים](#)
 - חלקו את הילדים לזוגות - אחד עיוור אחד מוביל והנחו אותם לפי ההנחיות הבאות:
 - טיילו בסביבה והנחו את העיוור בדיוק לאן ללכת ומה בדיוק אתם רואים בסביבה.
 - תתארו את הדברים עם המון פרטים
 - החליפו תפקידים
 - שיתוף תובנות
- איך זה מרגיש לסמוך על מישהו אחר שיוביל אותך מבלי שתפגע/י?
איך הרגשתם להיות העיניים של אדם אחר?
האם ראיתם דברים שקודם לא שמתם לב אליהם?
- בקשו מהילדים לראיין אחד את השני או לחלופין לאתר אדם אחר ולנסות "להיכנס לנעליו".
 - ערכו מפגש בו הילדים ישתפו את מה הם למדו על האחר ומה הם למדו על עצמם.

בינגו חברים

מטרה: טיפוח אמפתיה והכרות עם האחר - לגלות את המשותף והשונה בין חברי הקבוצה וכמה אנחנו יודעים ולא יודעים על האחר

חומרים: דפים מודפסים (נספח 1), פתקים, ציפים, קערה/כובע

משך הפעילות: 45 דק'

הכנה: יש להכין ולהדפיס את כרטיסיית הבינגו והפתקיות בהתאם לגרסת המשחק. וכן לוח קבוצתי גדול.

הנחיות:

אפשרות משחק ראשונה

- הכינו לוח אחד לכל ילד
- בקשו מכל ילד לרשום את שמו במשבצות עם היגדים שנכונים לגביו
- בקשו מהילדים להסתובב בחדד ולהחתיים את החברים במשבצות שיש להם במשותף
- הציבו את הלוח הקבוצתי הגדול במרכז החדר ובקשו מכל אחד לחתום את שמם בהתאם להיגדים שלהם

אפשרות משחק שניה

- הכינו לוח אחד לכל ילד
- הכינו את כל אחד מההיגדים על פתק קטן
- חלקו לכל ילד כ-10 ציפים
- הקריאו כל היגד בכל רם ובקשו מכל ילד שההיגד מדבר אליו להכריז בינגו ולשים ציפ בריבוע המתאים.
- הראשון שמגיע ל-10 ריבועים מלאים צריך להגיד "בינגו חברים" ולהציג את ההיגדים שלו וכן הלאה.

אפשרות משחק שליטית

- הכינו את כל אחד מההיגדים על פתקים נפרדים כפול 3, ערבבו וחלקו אותם באופן שווה בין הילדים
- בקשו מהילדים לחלק את ההיגדים למי שנראה להם שההיגד הכי מתאים

בסוף המשחק, בכל האפשרויות, דונו ושתפו:

מה גיליתם על עצמכם? מה גיליתם על אחרים? מה יש לכם במשותף עם הקבוצה? במה גילתם שאתם שונים? כמה הכרת את החברים קודם לעומת עכשיו? האם הופתעתם ממה שהו?

נספח 1:

חובש/ת קסדה על אופניים	מנגן/ת בגיטרה	שם/ה לב כשמישהו מסתפר	מבלה הרבה בפייסבוק	אוהב/ת לגלוש
אוהב/ת לישון כל השבת	אני צמחוני/ת	יודע/ת לעשות קסמים	טוב במתמטיקה	משתמש בפלאפון בזמן השיעור
אין לי פלאפון	משפחה מרובת ילדים +4	אוהב/ת את הביטלס	כותב/ת שירים	קורא ספרי מדע בדיוני
אני מתנדב/ת	רואה את האח הגדול	חסכתי פעם למשהו שמאד רציתי	עובד בחופש הגדול	חוצה לפעמים את הכביש לא במעבר חציה
אוהד/ת ברצלונה	לא רואה טלוויזיה בכלל	לובש/ת במותגים	בתנועת נוער	אוהב/ת לבשל
יש לי כלב	אני אח/ת בכורה	הייתי בחו"ל	אוהב/ת לפתור תשבצים	אוכל/ת אצל סבא וסבתא כל יום שישי

להפוך את כישורי ותחביבי לטובת האחר

מטרה: טיפוח אמפתיה - ללמוד להסתכל על החזקות והכישורים האישיים כמשאב שיש לכל אחד מאתנו לתת ולהעניק למישהו אחר

חומרים: טבלה (נספח 2), כלי כתיבה ולוח

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- חלקו לילדים את הטבלה וביקשו מהם למלא אותה בהתאם לרובריקות
 - ערכו דיון קבוצתי בהתאם לשאלות המנחות הבאות:
 - מה גיליתי על עצמי?
 - כיצד אתה חושב שניתן לתעל את כישוריך ותחביביך לטובת מישהו אחר?
- לדוגמא: אם את/ה אוהב/ת כלבים ניתן להתנדב להוציא את הכלב של השכנה הקשישה לטיול פעם ביום.
- אם הינך אוהב/ת כדורגל, ניתן לארגן הפסקה פעילה בבית הספר בו ילדים תורמים שני שקלים ומקבלים הזדמנות לבעוט לשער. את הכספים ניתן לתרום לעמותה שעוסקת במשהו שחשוב לך.

נספח 2:

מס'	10 דברים שאני אוהב/ת לעשות	שלושה דברים שאני הכי אוהב/ת לעשות מתוכם	דברים שעשיתי השבוע	דברים שאני אוהב/ת לעשות לבד	דברים שאני אוהב/ת לעשות עם אחרים	דברים שעולים כסף	דברים שהייתי רוצה להשתפר בהם	דברים שהורי לא יודעים שאני עושה	דברים שדורשים ציוד	דברים שדורשים ידע ולמידה	דברים שאני מוכשר/ת בהם
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											

פאזל בנתינה

מטרה: טיפוח אמפתיה - פיתוח מיומנות בהבנת הצרכים של האחר - מה הצורך ומה יש לי לתת

חומרים: פאזל אחד של 6 חלקים לכל משתתף.

משך הפעילות: 45 דק'

הכנה: הכינו את הפאזלים מראש (פאזלים כמספר המשתתפים 6 חלקים כל פאזל). גזרו דפים משבועונים וגזרו כל דף ל- 6 חלקים. השתדלו שכל הפאזלים יהיו מאותו סוג נייר.

הנחיות:

- חלקו את המשתתפים לצוותים של ארבעה משתתפים.
- כל צוות מקבל פאזלים, כמספר המשתתפים.
- כל משתתף יקבל 2 חלקים של פאזל אחד, כאשר יתר החלקים מעורבבים במרכז.
- יש לחלק את יתרת החלקים באופן שווה ואקראי בין כולם.
- הנחו את המשתתפים להרכיב את הפאזלים, תוך שמירה קפדנית על שני כללים:
 1. אסור לדבר.
 2. מותר רק לתת חלקים לאחר - אסור לבקש מאחר או לקחת ממנו חלק שהוא לא נתן לך.

נקודות לדין

- האם באופן אוטומטי נוצרה תחרות בין משתתפי אותה הקבוצה? מדוע?
- תאר איך התחושה להרגיש נזקק בשעה שאחרים כלל לא רואים מה אתה צריך?
- מה יותר נעים: לתת או לקבל?
- לאיזה מצבים מקבילה החוויה שעברתם?

הדרך שלי לבית הספר

מטרה: לתרגל התבוננות מקרוב בחוויות יום יומיות על מנת לזהות מצבים בעייתיים וקשיים

חומרים: דפים לבנים וכלי כתיבה

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- חלקו למשתתפים דפים לבנים וכלי כתיבה.
- בקשו מהמשתתפים לשרטט מפה המראה את דרכם מהבית לבית הספר.
- לאחר ששרטטו בקשו מהם לסמן על גבי המפה ציוני דרך לאורך המסלול.
- כעת בקשו מהם שידמיינו את המסלול בעיניים סגורות ובמקביל שיחפשו לאורכו מוקדי בעיות או דברים שמפריעים להם.
- בקשו מהם לספר אחד לשני מהן אותם הדברים הבעייתיים שבהם נתקלו לאורך המסלול.
- בקשו מהם לחשוב איך הם היו רוצים לפתור את הבעיה.

כדורי שלג

מטרה: הצפת בעיות שונות ומשותפות

חומרים: דפים וכלי כתיבה

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- חלקו למשתתפים דפים לבנים וכלי כתיבה.
- בקשו מכל משתתף לרשום בעיה שמפריעה לו/ה על דף נייר לבן.
- ערכו קרב כדורי שלג. כשאחד המשתתפים נפגע מכדור הוא צריך לפתוח אותו ולכתוב משהו שמפריע לו באותו הנושא. רכזו את הבעיות שעולות על הלוח.
- כעת רשמו שוב בעיה על גבי הנייר אך הפעם הציעו פתרונות באותו אופן.
- אחרי שלכל בעיה התווספו הרבה פתרונות בחרו את הבעיות שלהן הגיבו הכי הרבה בכדי להתחיל להתייחס אליהם לעומק במהלך דיון קבוצתי.

רשת חברתית

מטרה: תרגול שימוש ברשתות חברתיות כמרכיב חשוב באזרחות פעילה

חומרים: מחשב, מצלמה

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- פתחו יחד עם הילדים או הנחו אותם לפתוח עמוד פייסבוק לקבוצה.
- בקשו מהילדים לצאת לטיול שכונתי עם מצלמה בכדי לצלם דברים שמפריעים להם.
- הנחו אותם להעלות את התמונות לפייסבוק או רכזו את התמונות והעלו בעצמכם.
- עודדו אותם להעיר הערות ולעשות "לייקים" לנושאים שיש להם דעות ומחשבות לגביהם.

עיתונים מרגיזים

מטרה: להציף בעיות ונושאים בעייתיים

חומרים: עיתונים, מחשבים עם אינטרנט, מאגר סרטונים של "יוצרים שינוי" מהארץ ומהעולם

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- חלקו לכל משתתף עיתון, מקומון או מגזין (בהתאם לגיל המשתתפים) ובקשו שבזמן שהם מדפדפים יגזרו כתבות המדברות על נושאים שמעניינים אותם, נוגעים בהם ומעצבנים אותם.
- חפשו באינטרנט עמותות שמטפלות בנושאים ובבעיות שמעניינות אתכם. איך הם בחרו לתת מענה לבעיה שלמענה הוקמה העמותה? איך הייתם רוצים/יכולים לסייע להם?
- הכינו רשימה של הנושאים שעולים וחפשו שותפים בקבוצה שאותו נושא הטריד גם אותם.
- ספרו אחד לשני מה בדיוק מפריע לכם ולמה.
- נסו לדמיין ולתאר אחד לשני מיהם האנשים המושפעים מהנושא.

עננים

מטרה: לתרגל עבודת צוות, מיון, איתור והגדרת בעיה והצגתה בפני קהל. חידוד העובדה שלבעיה יש

זוויות שונות ודרכים שונות להסתכל עליה.

חומרים: פתקים דביקים, כלי כתיבה, לוח

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- חלקו לכולם פתקים דביקים ובקשו שירשמו כל בעיה על פתק נפרד.
- הזמינו את התלמידים למיין ולארגן את הפתקים לפי נושאים כ"עננים".
- הנחו אותם לתת כותרת לכל ענן.
- בקשו מהם להתחלק לקבוצות לפי נושא משותף ולדון בו.
- בקשו מכל קבוצה להציג את הבעיה שלהם בהתאם להנחיות.

הנחיות לדוגמא (ניתן להשתמש ברעיונות נוספים):

עמדו על כסא ושכנעו לגבי חומרת הבעיה כל משתתף ממשיך את קודמו

שירו שיר על הבעיה

הציגו בהצגה את הבעיה

הציגו בפנטומימה את הבעיה

ציירו את הבעיה

תכנון תיק בית ספר אידיאלי

מטרה: לתרגל חשיבה מהלב הבנת צרכים של האחר ועשייה למענו

חומרים: ניירות, כלי כתיבה וטושים

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

הנחו את הילדים להתחלק לזוגות

הקציבו להם 5 דקות לתכנן על הנייר את תיק בית הספר האידיאלי לבן/בת הזוג

לאחר הזמן המוקצב כל אחד מספר מה הוא תכנן ולמה

כעת בקשו מהם לראיין אחד את השני (לפחות 5 דקות כ"א) כדי להבין מה חשוב לבן/ת הזוג בתיק בית ספר?

- מה את/ה אוהב/ת או לא אוהב/בתיק שלך היום?
- איך קיבלת אותו? ממי?
- מה את/ה מכניס לתוכו?
- מה את/ה מכניס ומוציא הרבה פעמים ביום?
- איזה בד את/ה אוהב לתיק?
- מהו הגודל האידיאלי עבורך לתיק?
- באיזה צבע את/ה אוהב/ת את התיק שלך?

לאחר הריאיון בקשו מהם לתתן בשנית את התיק האידיאלי עבור בן/בת הזוג

דונו בסוף הפעילות לגבי התובנות שעלו: איך התיק שונה מזה שתוכן בהתחלה? מה השתנה ולמה?

*ניתן להפוך את הפעילות לפעילות יצירה עם בניית התיק האידיאלי מחומרים ממוחזרים

אמת או חובה

מטרה: תרגול תהליך יצירת שינוי בתוך תחום ביה"ס

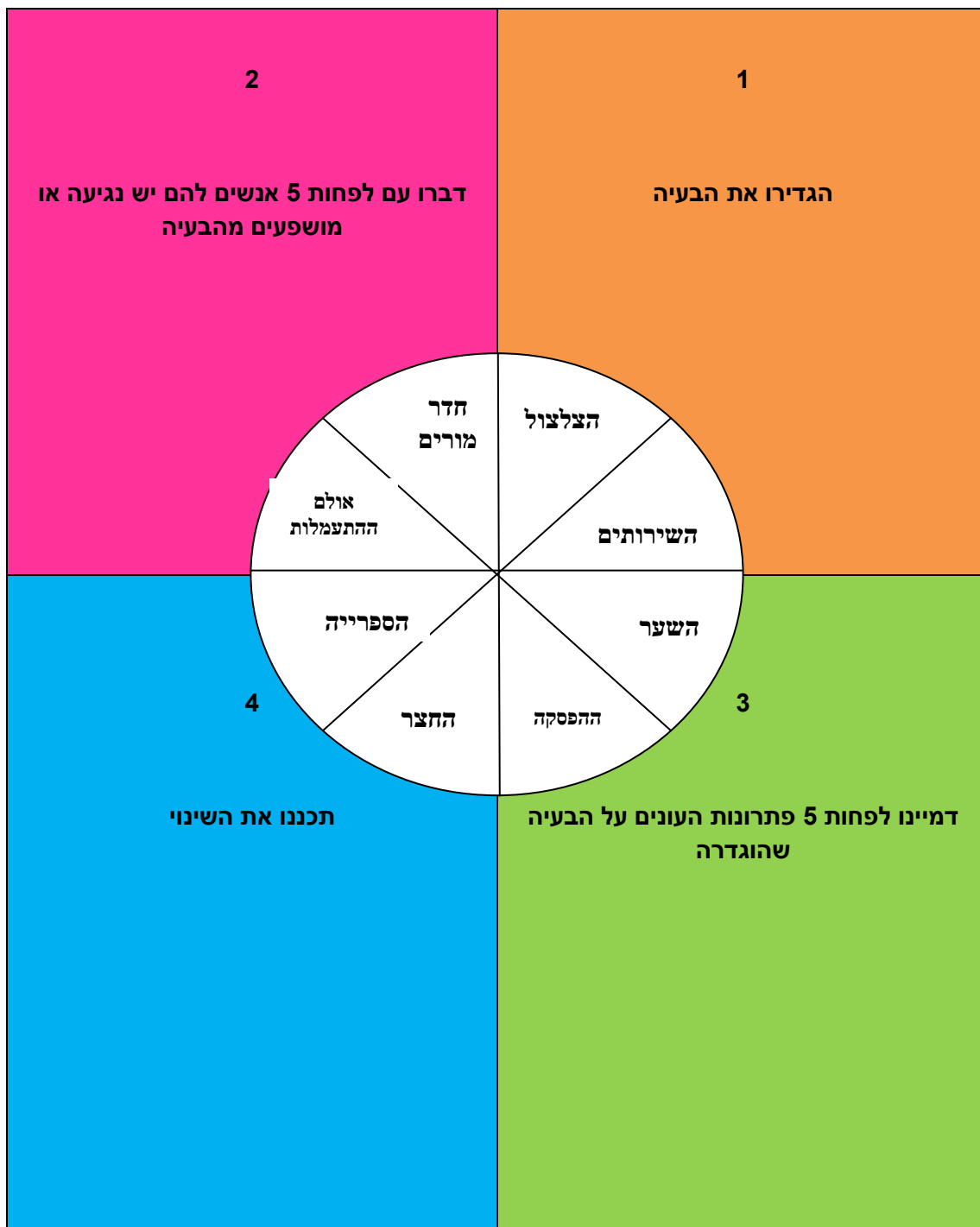
חומרים: בריסטולים עליהם לוח אמת או חובה בהתאם לנספח 3, כלי כתיבה ובקבוק ריק

משך הפעילות: שעה וחצי

הכנה: הכינו 6-8 בריסטולים בהתאם לנספח 3

הנחיות:

- חלקו את הילדים ל 6-8 קבוצות (רצוי קבוצה של עד 5 משתתפים)
- על כל קבוצה לשבת סביב ללוח ולהניח את הבקבוק במרכז
- כל אחד בתורו מסובב את הבקבוק
- על המסובב לפרט בעיה אחת הקשורה לתחום עליו מצביע הבקבוק
- משחקים מספר סיבובים עד שחברי הקבוצה התייחסו לרוב הנושאים במעגל
- על הקבוצה לבחור נושא אחד בו הם היו רוצים ליצור שינוי ולצבוע את המשולש הרלוונטי בצבע כלשהו
- על כל קבוצה להתייחס לארבעת המשימות הרשומות על הלוח ולהשלימן בכתב על הלוח עצמו.
- לאחר שארבעת המשימות הושלמו על הקבוצה לצאת לפעולה ולשתף את שאר הקבוצות בעשייה.
- בשלב הסופי ערכו שיתוף תובנות- מה קבלתי? מה נתתי? הכנת לוח תובנות קבוצתית.

יעדים גלובאליים

מטרה: חשיפה והזדהות עם הבעיות הגלובאליות המרכזיות שהועלו כיעדים לשיפור ע"י האו"ם כמאמץ עולמי משותף.

חומרים: מחשב ומקרן, [סרטון יעדים גלובאליים של האו"ם](#), שלטי יעדים מודפסים (נספח 4), דפי פירוט על כל יעד (נספח 5), דפים וכלי כתיבה, סרטון [YOU CAN'T DFC GPM](#)

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- הדביקו את השלטים ברחבי החדר
- הקרינו את הסרט [יעדים גלובאליים של האו"ם](#)
- פזרו את הילדים באופן שווה בין השלטים ברחבי החדר
- הנחו את הילדים לקרוא את פירוט היעד במשך כמה דקות
- כל קבוצה תציג בקצרה את היעד מול הכיתה כולה
- כעת בקשו מהילדים לעמוד ליד היעד הגלובאלי שהכי מעניין אותם
- בקשו מכל ילד לקחת דף ולהשלים את המשפט אני יכול/ה _____ בהתאם למה הוא/היא מרגישים שהם היו יכולים לעשות כדי לתרום להשגת היעד.
- ערכו שיח משותף

בחירת נושא - בחזרה לעתיד

מטרה: סקירת הבעיות שעלו בכל הפעילויות שנערכו עד כה בניסיון לאתר את אילו שהילדים הראו בהם את הכי הרבה עניין

חומרים: תיעוד כל השיעורים הקודמים, יומנים אישיים, פתקים, אטבי כביסה, חוטים

משך הפעילות: 45 דק'

הכנה:

אספו את החומרים שהצטברו מכל השיעורים עד כה

קשרו חוטים בין שתי נקודות בחלל החדר

הנחיות:

- הציגו בפני הילדים את מגוון הנושאים שעלו עד כה בשלב ה"להרגיש"
- בקשו מכל ילד לכתוב על פתק (אפשר כמה פתקים) בעיה שהיה רוצה להתחיל לעשות בה שינוי ולתלות אותו בעזרת האטבים על החוטים
- בקשו מהילדים לעבור בין הפתקים ולארגן אותם לפי נושאים משותפים
- התארגנו בקבוצות בהתאם לנושאים
- בהתאם למספר הנושאים ערכו הצבעה ובחרו את הנושאים שעליהם תתמקדו (גודל הקבוצה האידיאלית הינה בין 5-10 ילדים).
- ילדים שהנושא שלהם לא נבחר מוזמנים לשכנע את הכיתה על מידת החשיבות שלו.
- האם הנושאים שהעלינו עד כה בפעילויות השונות קשורות למטרות הגלובאליות?

פה קבור הכלב

מטרה: העמקה בהבנת הבעיה הנבחרת והגדרתה

חומרים: מחשב

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- בהתאם לקבוצות שנוצרו סביב הנושא הנבחר שלחו את הילדים לחקור כבלשים את אופי הבעיה.
- הנחו אותם לפי השאלות הבאות: מה אנחנו בכלל יודעים על הבעיה? מדוע הבעיה קיימת? מיהם האנשים שסובלים מהבעיה? מתי הבעיה מתרחשת? מהם הגורמים המרכזיים לבעיה? כמה הבעיה שכיחה? דוגמאות שונות של הבעיה וכו'.
- היעזרו במגוון אמצעי חקירה כגון: תצפיות, סקרים, שאלונים, ראיונות, צילומים, קריאה וכו'.
- לאחר שכל קבוצה תסיים לאסוף את הנתונים (ייתכן ויש להקדיש לשלב זה מספר מפגשים) בקשו מכל קבוצה להציג את הבעיה באופן שהיא בוחרת (מצגת, הצגה, הרצאה וכו')

מה השאלה?

על כל קבוצה לנסח את הבעיה שאותה בחרו לפתור כשאלה. לדוגמא: במידה והבעיה היא עומס שיעורי בית יש לנסח אותה כשאלה: כיצד ניתן להפחית את עומס שיעורי הבית? במידה והבעיה היא ריבוי חתולי רחוב השאלה תהיה: באילו אמצעים ניתן לנקוט על מנת להפחית את מספר חתולי הרחוב? דרך ניסוח זו תסייע בידי הקבוצות למקד את הפתרון שייתן מענה ספציפי לבעיה שהעלו. *במידה והנושאים הנבחרים אינם בתחום בית הספר ניתן לתת את ההנחיות כשיעורי בית

פעילויות לשלב ה"לדמיין"

"מה אם?" - "Best Case Scenario"

מטרה: לאפשר לילידים לראות את השינוי

חומרים: דפים, צבעים, כלי כתיבה, פלסטלינה, צמר, דבק, לגו, מקלות ארטיק וכו'

משך הפעילות: 45 דק' 2X

הנחיות:

- שאלו את הילדים במליאה מה אם הבעיה שבחרו לא הייתה קיימת איך היה נראה העולם/המצב.
- בקשו מהילדים להכין ציור, דגם, הצגה, ריקוד, סרט, כתבה וכו' המתאר את המצב האידאלי בהנחה שיש להם את כל המשאבים שהיו רוצים לרשותם (כסף, זמן, כוח אדם).
- בקשו מכל קבוצה להציג את החלום שלהם.
- הזמינו משוב אך הימנעו מאווירה ביקורתית.

חבלים

מטרה: הדגמת הערך המוסף של סיעור מוחות

חומרים: מחשב, מקרן, [הסרט המצורף](#), כלי כתיבה

משך הפעילות: 20 דק'

הנחיות:

- הנחו את הילדים להכין רשימה ארוכה ככל האפשר (כל אחד לעצמו) של רעיונות למשחק עם ילד המרותק לכסא גלגלים המסוגל להזיז רק את ראשו.
- בקשו מהילדים לשתף את רעיונותיהם וכתבו את הרעיונות על הלוח.
- הקרינו את הסרטון המצורף
- ערכו שיחת סיכום ובדקו עם הילדים מה לדעתם הערך המוסף של סיעור מוחות

סיעור מוחות

מטרה: אימון בכלי סיעור מוחות במטרה לאתר פתרונות משמעותיים ויצירתיים

חומרים: לוח, בריסטול, כלי כתיבה, פרס סמלי לקבוצות

משך הפעילות: 45 דק'

הכנה: רשמו את הבעיות שנבחרו על הלוח

הנחיות:

- בהתאם לחלוקת הקבוצות לפי הבעיות הנחו את הילדים לרשום על גבי בריסטול כמה שיותר רעיונות לפתרון כל אחת מהבעיות.
- זכרו: אין רעיון שהוא לא רלוונטי, הכל אפשרי בשלב זה. הימנעו משיפוטיות
- לאחר שהקבוצות סיימו רשמו את הרעיונות שעלו מכל קבוצה על לוח משותף.
- הקבוצה שהעלתה הכי הרבה פתרונות פר פרויקט זוכה בפרס
- צלמו את הלוח!

מיון פתרונות

מטרה: קביעת קריטריונים למיון פתרונות

רציונל: כיוון שלא ניתן ליישם את כל הפתרונות שהועלו חשוב ללמוד ולקבוע בתהליך דמוקרטי וקבוצתי מהם הקריטריונים החשובים לבחירה.

חומרים: לוח

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

* את התהליך ניתן לבצע בפורום כולל או כל קבוצה לעצמה.

- בקשו מהילדים להמציא קריטריונים למיון הפתרונות וכתבו את הרעיונות על הלוח
- מבלי להתערב היו מודעים לקריטריונים כגון:
 - פתרונות בזק שיוצרים שינוי מידי
 - פתרונות נועזים
 - פתרונות שיכולים ליצור את ההשפעה הכי גדולה
 - פתרונות שישמרו לאורך זמן
 - פתרונות יצירתיים במיוחד
 - פתרונות שקל לשכפל
- לאחר מיון ראשוני לקטגוריות בקשו מהילדים להתחשב באילוצים השונים כגון:
 - אילוצי זמן, כוח אדם, משאבים, כסף וכו'.
- החליטו על הפתרונות הישימים שעליהם תעבדו.

שלב 3 - "לעשות"

עכשיו הזמן "לעשות". למידה משמעותית מתרחשת תוך כדי עשייה. המעבר משלב התכנון והחשיבה לשלב העשייה הינו משמעותי והחיבור לעולם האמיתי מעצים את הלמידה. כשהילדים מתרגמים את חזונם למציאות ונוכחים ביכולתם להשפיע על העולם סביבם, הלמידה מוטמעת.

איך מתחילים?

1. הדריכו את הילדים ליצור תכנית עבודה ולהגדיר תפקידים בעזרת השאלות המנחות הבאות:

- האם יהיה צורך במימון הפרויקט? אם כן, באיזה סכום?
 - כיצד חשבתם להשיג את המימון?
 - לכמה אנשים תזדקקו על מנת ליישם את הפתרון שלכם?
 - מהי מסגרת הזמן של הפרויקט?
 - אילו משאבים נוספים תצטרכו? וכיצד חשבתם להשיגם?
 - האם הפתרונות שבחרתם נותנים מענה לבעיה שהגדרתם?
2. הנחו את התלמידים לבצע פיילוט ראשוני כדי לבדוק את הפתרון שלהם על ידי ניסוי ממוקד ומקוצר, זה יעזור להם לאתר את נקודות התורפה ולפתור אותן, לפני הוצאת הפרויקט לפועל, להסיק מסקנות וליישם בשלב הוצאת הפרויקט לפועל.
3. עודדו אותם לערב ולשתף אנשים וגופים רבים ככל האפשר. זה יסייע להם להרחיב את מעגלי ועוצמת ההשפעה.

4. לוו את התלמידים בהוצאת הפתרונות לפועל ואפשרו להם להוכיח שהם יכולים!

חשוב - זכרו לתעד את התהליך!

הכישורים הנרכשים משלב זה:

עצמאות ומוטיבציה אישית, מנהיגות, עבודת צוות ושיתוף פעולה, תכנון פרויקט, הנעת אחרים לפעולה, רכישת מיומנויות ספציפיות לשם הוצאת הפרויקט לפועל, ניהול תקציב, יכולות שיווק

פעילויות לשלב ה"לעשות"

תכנון השינוי

מטרה: פירוט שלבי ביצוע הפרויקט

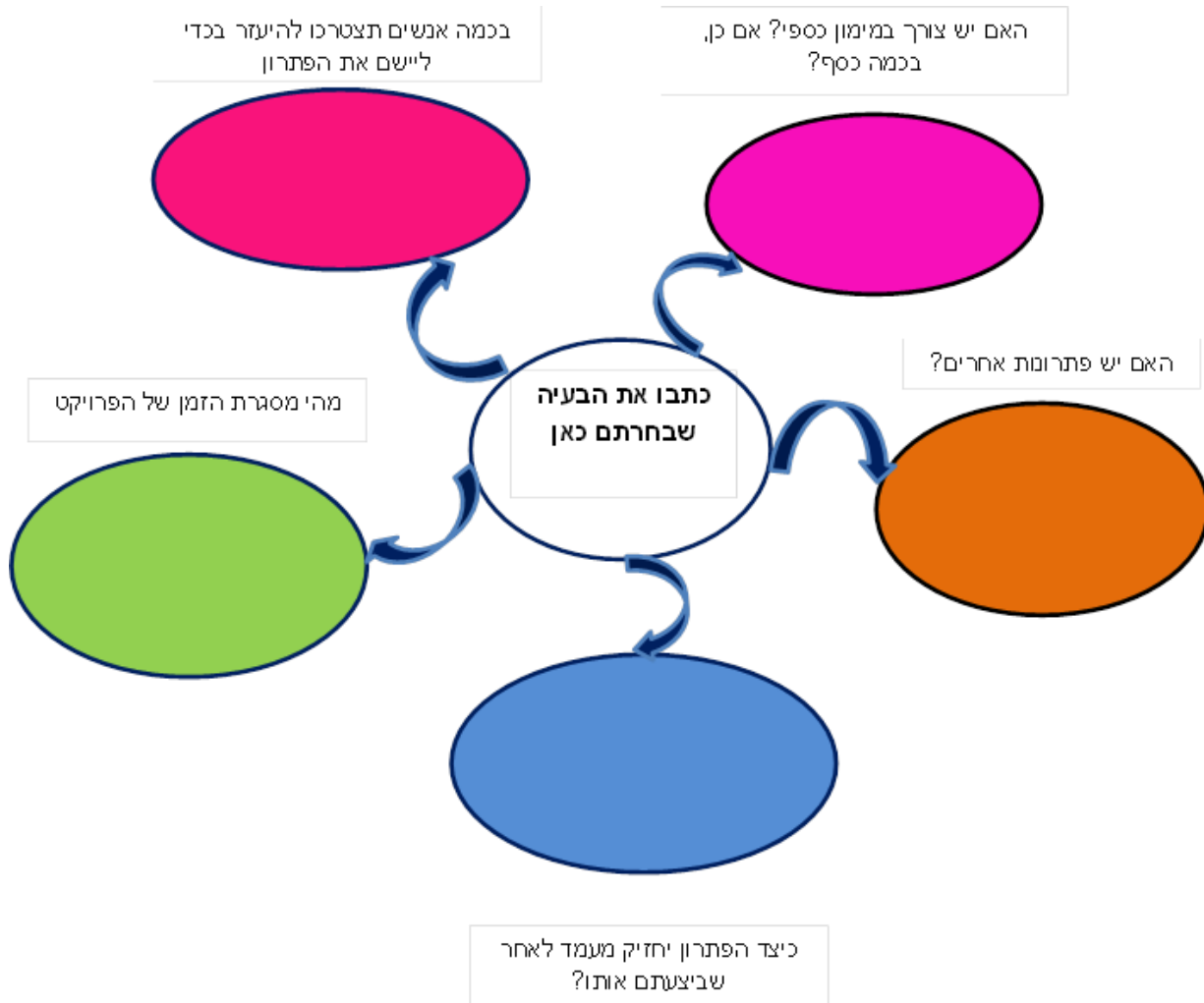
חומרים: דפים, כלי כתיבה, נספח 6

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- הדריכו את התלמידים לתכנן את שלב היישום וההטעמה. היעזרו בדיאגרמה המוצגת בנספח 6
- הנחו אותם לערב כמה שיותר אנשים בשלב ה"לעשות" על מנת להעצים את השפעת העשייה.

נספח 6:

פיילוט

מטרה: עריכת ניסוי בקטן של הפתרון בגדול

חומרים: בהתאם לפרויקט

משך הפעילות: בהתאם לפרויקט

הנחיות:

- הציעו לתלמידים לבדוק את הפתרון שלהם על ידי ניסוי ממוקד ומקוצר. זה יעזור להם לאתר את נקודות התורפה ולפתור אותן, לפני הוצאת הפרויקט לפועל.
- הנחו את הילדים לתעד את הפיילוט ולשתף את שאר הילדים במה שנעשה ומה הם למדו מהתהליך
- מה הצליח? מה פחות? מה הם למדו? כיצד ניתן לשפר? במידה והיו אנשים שהושפעו מהפעולה מה הייתה ההשפעה שלה עליהם? האם הושגה הבנה טובה יותר של מקור/סיבת הבעיה? מה הם היו עושים אחרת?
- הנחו אותם לבצע מקצה שיפורים בהתאם לתובנות שקיבלו בעקבות הפיילוט

לעשות!

לזו את הילדים ביצירת השינוי והנחו אותם ליישם את כל מה שלמדו מהפיילוט בכדי להוציא הפרויקט לפועל.

אל תשכחו לתעד!

שלב 4 - "לשתף"

השלב האחרון הינו לשתף אחרים בפרויקט השינוי. בעזרת השיתוף אנו מעוררים השראה באחרים ותורמים לתחושות העצמה וגאווה בקרב הילדים שביצעו את השינוי.

איך מתחילים?

רכז את החומרים שאספתם לאורך התהליך וספרו את סיפור השינוי שלכם. הגישו את הפרויקט לתחרות "אתגר יוצרים שינוי" באמצעות טופס הגשת הפרויקט הנמצא באתר, בצירוף וידאו (עד 3 דק'), או תמונות (עד 4 לכל שלב).

התכוננו להצגת הפרויקט שלכם בתערוכת הפרויקטים הארצית שתיערך ביוני ואולי אף תזכו לייצג אותנו בכנס הבינלאומי השנתי בחו"ל.

הכישורים הנרכשים משלב זה:

כישורי תקשורת, אוריינות דיגיטלית, למידה איך לספר סיפור, רתימת אחרים לתמוך ולשתף פעולה, יכולות טכניות, סיפוק וגאווה.

רפלקציה

בקשו מהתלמידים לבחון את התהליך שעברו והשינוי שיצרו גם בסביבה וגם בעצמם באמצעות שאלות מנוחות אלו:

- מהי הסיבה למענה פעולת השינוי בוצעה והאם הפתרון אכן נתן מענה לבעיה?
- כיצד אתם הושפעתם מתהליך זה?
- לאיזה מהשלבים (להרגיש, לדמיין, לעשות, לשתף) הכי התחברתם?
- האם תוכלו ליישם את התהליך לטובת נושאים אחרים המפריעים לכם?
- מה למדתם אודות עצמכם וחבריכם באמצעות תהליך יוצרים שינוי?

פעילויות לשלב ה"לשתף"

פוסטר הוליוודי

מטרה: ניסוח עיקרי הפרויקט באופן מעורר עניין והשראה

חומרים: בריסטולים וחומרי ציור או מחשב עם תוכנת עיצוב

משך הפעילות: 45 דק' X 2

הנחיות:

- הנחו כל קבוצה לעצב פוסטר לסרט סיפור השינוי שלה.

שאלות מנחות:

איזו כותרת תתנו לו?

מהי כותרת המשנה?

מי השחקנים?

איפה מתרחשת העלילה?

באיזה ג'אנר הסרט? מתח, אהבה, קומדיה, מערבון, דוקומנטרי.

קציר ויזואלי

מטרה: רפלקציה ואיסוף התיעוד החומרי והרגשי של תהליך הקבוצה ביוצרים שינוי

חומרים: פתקיות דביקות, גליונות נייר עיתון מודבקות לאורך הקיר, צבעים/טושים

משך הפעילות: 45 דק'

הנחיות:

- רשמו על פתקים דביקים כל דבר שאתם זוכרים מהתהליך: הסיפור, מי היה מעורב, מתי ואיפה קרה, הפתרון וכו'.
- מה חלמתם לשנות/לעזור? מה הפתיע? מה ריגש? מי פגשתם? תארו מאמץ גדול או אתגר בו נתקלתם? ציירו את הסיפור מתחילתו ועד סופו על גבי נייר לאורך הקיר.

ספר זיכרונות

מטרה: תיעוד חוויות ורפלקציה

חומרים: מחברות או תיעוד בקבצי וורד

משך הפעילות: לאורך כל התהליך החל מיום הראשון

הנחיות:

- הנחו את הילדים לשבת לפי הקבוצות שלהם (במידה ויש)
- בקשו מהם לאסוף את הזיכרונות והחוויות הכי בולטות שעברו בתהליך יוצרים שינוי בהתאם לשאלות המנחות הבאות:

מה היה האתגר?

מה עשיתם על מנת להבין את הבעיה?

מה היה המצב לפני ההתערבות שלכם?

איך ההבנה שלכם את הבעיה השתנתה? למה?

כמה רעיונות היו לכם?

כיצד השפעתם על המצב?

מה הרגשתם בתהליך?

מה הפתיע אתכם?

מה היה לכם כיף?

מה היה לכם קשה?

ממה למדתם הכי הרבה?

מה הצעד הבא שלכם?

הבמאים באים

מטרה: תיעוד חוויות ורפלקציה

חומרים: מחברות או מחשב, סרט: "[כוח המילים](#)"

משך הפעילות: 45 דק' X 2

הנחיות

- הנחו את הילדים לכתוב תסריט שמספר את סיפור השינוי והתהליך שעברה הקבוצה. מצאו את המילים שיגרמו לנו להתרגש מהסיפור שלכם

מי הדמויות שהשתתפו בסיפור?

איפה הסיפור מתרחש?

מה היתה הבעיה?

מה היה החלום?

תתארו מה היה לפני ואחרי

מה עשינו ששיפר את המצב?

איך הסיפור נגמר? מה יהיה בהמשך?

מה זה עשה לכם באופן אישי?

- בקשו מהילדים להכין טיוטות וסקיצות כסרט, מצגת או קומיקס להגשה ל"אתגר יוצרים שינוי" ישראל

- הנחו את הילדים ואפשרו להם להציג בפני כותות אחרות את התוצרים כדי לשתף ולקבל משוב.

הגשת הפרויקט

כחלק בלתי נפרד מהגשת הפרויקט ל"אתגר יוצרים שינוי" אתם מתבקשים למלא את השאלון הבא שיאפשר לשופטים להבין את תהליך יוצרים שינוי שעברתם. לאחר מילוי השאלון הגישו את הפרויקט לתחרות "אתגר יוצרים שינוי" באתר.

טופס הגשת הפרויקט "אתגר יוצרים שינוי"

אנחנו מעוניינים לא רק שהילדים יצליחו ליצור שינוי, אלא שהם עצמם יעברו שינוי ויחוו חוויות משמעותיות, בעקבות ובזכות הפרויקט. זהו תהליך של עשייה ורפלקציה. כדי להבין את מה שעשיתם רצוי לבחון בכל שלב מחדש את מה שנעשה.

*שימו לב שאלות אילו מהוות, בין היתר, את הקריטריונים לשיפוט הפרויקט, לפיכך רצוי לחזור ולהתייחס אליהן בסיום כל שלב.

*תנו כותרת לסיפור השינוי שיצרתם

*רשמו את הבעיות שזיהיתם ולמה הן הפריעו לכם? הגדירו את הבעיה: מה הגורמים לה? של מי היא? מתי היא מתרחשת? איפה? איך? ומה עשיתם על מנת להבין את הבעיה שבחרתם (סקר, תצפית, שאלון, ראיון וכו'):

*רשמו את כל הרעיונות שהעליתם לפתרון הבעיה, אילו פתרונות בחרתם ליישם ומדוע?

*תארו בקצרה את תהליך יישום הפתרון/ות שלכם (מה עשיתם?):

*כיצד בחנתם את השפעת השינוי שיצרתם? כמה אנשים הושפעו מהפרויקט שלכם? רשמו שני ציטוטים או עדויות:

*אילו אתגרים/קשיים היו לכם בזמן יישום הפרויקט? וכיצד התגברתם עליהם?

*תארו האם ואיזה שינוי חל בכם (אישי, התנהגותי, תודעתי וכו') כתוצאה מהפרויקט:

* כיצד שיתפתם את בית הספר והקהילה בפרויקט שלכם? ומה הייתה תגובתם?

* תארו בקצרה כיצד אתם מתכוונים לשמר את הפרויקט שלכם?
